

בכורות ט ב' סוכות תשפ"ז

משה שווערד

1. רש"י מסכת בכורות דף ט עמוד א ד"ה והוא לעצמו

והוא לעצמו - שהוא בעצמו יאכל הטלה ולא יתננו לכהן דכהן הוי מוציא מחבירו ועליו הראייה להביא עדים שהזכר יצא תחלה ואיסורא ליכא דאפי' פטר חמור גמור שפדאו בשה אין קדושה לא בו ולא בפדיונו כדקתני במתניתין ואם מת נהנה בו אלא גזל הוא דאיכא אם אינו נותן את הטלה לכהן דממונא הוא והכא ליכא גזל דספק הוא.

• קובץ הערות - סימן עא

(ב) וביאור הסוגיא שם, דמספקא להו בגמ' בדינא דהממע"ה, אם הוא דין ודאי או אינו אלא ספק, דכיון דלא ידעינן של מי הוא, אין כח לבי"ד לעשות שום מעשה בזה, וממילא נשאר אצל המוחזק, דאין אנו יכולין להוציא ממנו, וממילא אם תפס השני, ג"כ אין להוציא ממנו, מהאי טעמא גופא דאין לעשות מעשה מספק, והוי דינא דכל דאליה גבר, וא"כ גם בשעה שהוא אצל הראשון אינו אלא ספק שלו ולא ודאי שלו, ואם קידש אשה בממון זה אינה אלא ספק מקודשת. או דילמא דדינא דהממע"ה הוא דין ודאי ולא ספק, דכמו דבאיסורין אזלינן בתר חזקה והוי דין ודאי ולא ספק, ה"נ בממון אזלינן בתר חזקה ממון, והוא ג"כ דין ודאי, דספק ממון נשאר אצל המוחזק בתורת ודאי, ואם קידש אשה בממון זה הוי ודאי קידושין, ומשו"ה אי תפס אידך מפקינן מיניה. וזהו דפריך, אי אמרת תקפו כהן אין מוציאין מידו, משום דדין מוחזק אינו דין ודאי אלא משום דמספק א"א לעשות מעשה ולהוציא ממנו, א"כ גם בשעה שהוא אצלו אינו אלא ספק שלו, ואיך יכול לפטור ודאי חיוב מעשר בספק שלו, אלא על כרחך דתקפו כהן מוציאין מידו, משום דדין מוחזק הוא דין ודאי ולא מטעמא דכל דאליה גבר, ומשו"ה הוי ודאי שלו לכל הדינים, ויכול לצאת באתרוג כזה ביום ראשון, וכן יכול לפטור בזה ודאי חיוב מעשר שלו:

• משך חכמה על שמות פרק יג פסוק יג

(יג) וכל פטר חמור תפדה בשה - עד שהוקם המשכן לא נתקדשו כהנים ובכורים הקריבו (זבחים קיב): ולא פורש מה יעשה בהפדיון ופדיון בכור אדם היה הקדש או שקרב למזבח והשה היה מפריש לעצמו ושוחטו ואוכלו. וזה עומק פשט המשנה פ"ק דבכורות (דף ט) מפריש טלה לעצמו שנא' וכל פ"ח תפדה בשה פירוש שאף שעדיין לא ניתן לכהן היה מצוה בהפרשה לאפקועי איסורי' כן הכא שלעצמו ואינו נותנו לכהן מפריש אותו לעצמו ודו"ק היטב.

2. רש"י מסכת בכורות דף ט עמוד א ד"ה שני זכרים

שני זכרים ושתי נקבות - ספק הן דשמא כל חד וחד ילדה זכר ונקבה ושמא נקבות יצאו תחלה הילכך אין כאן לכהן כלום אלא מפריש עליהן שני טלאים לאפקועי איסוריהן והן לעצמו.

• ספר יד בנימין

והנה צהא דילדו שני זכרים ונקבה דנותן
טלה א' לכהן דעת רש"י ז"ל שצריך
להפריש עוד טלה א' לעצמו מספק, וכ"כ
התוס', וכן הוא דעת הרא"ש עיי"ש שכ'
דלא חש התנא לאדכורי משום דכבר אשמעיה
צנצנא קמיימא דצמקוס הספק מפריש טלה
והוא לעצמו כו', ויעיי"ש שהוסיף דאע"ג

• יד דוד מסכת בכורות דף ט עמוד א

שני זכרים ושתי נקבות כו'. וכתב רש"י דמפריש עליהן שני טלאים לאפקועי איסורא והן לעצמן. ונראה דרש"י לשיטתו לעיל דף ד, ב דנראה מדבריו דאפילו בספיקות אין פודה בו פעמים הרבה רק אם נתנו

4. תוספות מסכת בכורות דף ט עמוד א ד"ה מאן תנא

מאן תנא א"ר ירמיה דלא כר' יוסי הגלילי - פ"ה מאן תנא דאמרינן שילדה שני זכרים אינו נותן אלא חד טלה לכהן וקשה לפי' דהכא אפי' ר"י הגלילי מודה מדלא קתני במתניתין ויצאו שני ראשיהן כאחד כדקתני בפרק שני (לקמן יז.) וכיון דלא ראינו שיצאו בבית אחת מספק לא אמר' בבית אחת יצאו אפי' לר"י הגלילי דלא שכיחא וצריך לפרש דנהי דמספק מודה ר' יוסי הגלילי דאין נותן לכהן אלא חד טלה מ"מ בספק מועט טוב להחמיר בדבר ולהפריש טלה שני לעצמו.

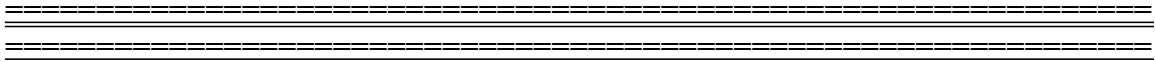
• עיין שטמ"ק אות כד

• הגרי"ז על מסכת בכורות דף ט/א

בתוס' ד"ה מאן תנא וכו', וצריך לפרש דנהי דמספק מודה ריה"ג דאין נותן לכהן אלא חד טלה מ"מ בספק מועט טוב להחמיר בדבר ולהפריש טלה שני לעצמו ע"כ, וקשה דלשיטת ר"ת דבספק פטר חמור יכול לפדות בשה אחד וא"כ כיון דכל אחד הוי ספק א"כ יפדה אחד תחילה והוי ספק ויוכל לחזור ולפדות בו השני, ואח"כ יתננו לכהן מטעם ממה נפשך, וא"כ לא צריך טלה שני, וצ"ע:

• ספר מנחת חינוך - מצוה קט - אות ג

... היכי משכחת לה חיוב בעושה שמן המשחה, כיון דצריכים להיות העיקרין במשקל הזה בלא תוספת ובלא גרעון, א"כ כשמצמצם כמשקלו וכמדתו איכא שתי סברות לפטור, דילמא שוקל יותר ופטור, או דילמא שוקל פחות וג"כ פטור, ולא נשאר אלא סברא אחת לחיוב דלמא כיון בצמצום, והיאך חייב חטאת או מלקות. וסברא זו עיין תוס' בכמה מקומות, בכורות י"ז ע"ב ד"ה אפשר, סוכה ט"ו ע"ב סוף ד"ה פרוץ, ושאר מקומות. אך באמת לא קשה, דהא גם על העשיה קשה, דלמא הוסיף או גרע, אף דאפשר לומר דהיה על ידי נס, דכמה נסים היו בשמן המשחה, מ"מ התורה לא תסמוך במצוות על נסים, רק נס זה מרומז בתורה דכולו קיים לעתיד לבא, אך באמת כיון דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, א"כ כל מקום שציוותה התורה לעשות במדה ובמשקל, הכל לפי דעת בן אדם לפי שכלו אם מצמצם כשר, הן לענין מצוה והן לענין חיוב. וזה מפורש בש"ס בכורות שם...

5. תוספות מסכת בכורות דף ט עמוד ב ד"ה לאפקועי לאיסורא

לאפקועי לאיסורא מיניה - דלפוטרו ממצות עריפה לא היה צריך להפריש מספק כמו שאין נותן לכהן מספק כמו כן אינו עורפו מספק.

• רש"י על בכורות דף ט/ב

תד"ה לאפקועיה. כמו שאין נותן לכהן מספק כמו כן כו'. ואע"ג דקי"ל ספק ממוןא לקולא וס' איסורא לחומרא (חולין קלד). ואפי' בספק דקום ועשה כמו כו' דחייב בכיסוי. וטומטום ואנדרוגינוס דחייבין בכל מ"ע שהז"ג. שאני עריפה שהיא אינה באה אלא תמורת הפדייה וכדאמרינן הוא הפסיד ממנו של כהן כו'. לכן כיון שפטור ממצות הפדייה ממילא פטור גם ממצות העריפה:

• יד דוד מסכת בכורות דף ט עמוד ב

תוספות ד"ה לאפקועי לאיסורא מיניה. דלפוטרו ממצות עריפה כו'. כלומר אם היה פטר חמור מותר בהנאה רשאי לעשות בו מלאכה, א"כ לא היה צריך להפריש טלה כלל, מאי אמרת דכיון דלא פדאו א"כ איכא מצוה לערפו, הא ליתא, דכשם דמספק אינו חייב לפדותו וליתנו לכהן, ה"נ מספק לא היו עורפין אותו, דהמצוה של פדיה והעריפה הוא ממון, וא"כ מספק אין מחייבין אותו, דהתורה לא חייבה אלא וודאי, אבל ספק לא כמו בכל מתנות כהונה, אבל משום איסורא דרביע עליה וודאי צריך להפריש מספק איסורא לחומרא.

ובהלכות י"ט [אות ד, ה] הקשה לפי מה דאיתא לקמן דעיקר מצוה הוא הפרשה, וכיון דהפריש אינו חייב באחריות, א"כ דילמא אפילו כר"ש אתא, וצריך להפריש כדי לקיים מצות פדיה דבזה לא מחסרא ממונא. וגם על התוס' קשה דהקשו ממצות עריפה ותירצו, ואיך ניחא להו ממצות פדיה. ובדף לו, ב כתב דדווקא לרבי יהודה דאמר פטר חמור אסור בהנאה הוא דיוצא בהפרשה, אבל ר"ש דאמר אף קודם לזה מותר בהנאה הפרשה לאו כלום הוא. ולע"ד היה נראה, דדווקא אם נותנו לכהן בפטר חמור וודאי אז ההפרשה הוה מצוה, שהרי מפריש ליתנו לכהן כמו שציוותה תורה, אבל בספק דמפריש טלה לעצמו ואינו נותנו לכהן כלל, א"כ לכ"ע ליכא מצות הפרשה, דהרי זה לא ציוותה תורה שיפריש ויהיו שלו, רק ההפרשה היא כדי להנצל מאיסור שלא יוכל להנות ממנו בלא פדיון, ועכ"פ כיון שהפרישו מותר בהנאה, אבל למ"ד מותר בהנאה אין מצוה כלל בהפרשתו כיון שאין דעתו ליתנו לכהן. ומדברי התוספות שכתבו מצות עריפה נראה לכאורה דס"ל כהרמב"ם דעריפה מצוה היא, ולא כהראב"ד דסבר דהעריפה לאו מצוה אלא מזיק ממונו של כהן, מיהו אינו מוכרח בדברי התוספות.

ספר יד בנימין

ועי' צרי"ט אלגזי שג"כ האריך צביאור דברי תוס' אלו וכתב לפרש צע"א דשאני עריפה כיון שהוא מפסיד ממון עי"ז וא"כ כמו לגבי נתינה לכהן אמרי' דפטור מחמת חזקת ממון דספק לקולא א"כ ה"ה דא"ל לערוף להפסיד ממון, אלא שעדיין תמה ע"ד התוס' דתינה מלות עריפה שהוא הפסד ממון אצל מלות פדיון הרי יכול לקיים בלא פסידא ע"י שמפריש לעצמו וא"כ אכתי למה להגמ' לאוקמי כר' יהודה דוקא דס"ל פט"מ אסור בהנאה לכך מפריש טלה לאפקועי לאיסורי' הא לכו"ע צריך להפריש טלה לעצמו כדי לקיים מלות פדיון מספיקא יעוי"ש.

ועי"ש צמנ"ח שכ' להאריך צביאור דברי התוס' דידן צע"א, וזת"ד דצאמת לר' יהודה דס"ל פט"מ אסור בהנאה מצוה צמ' דעיקר הפרשת הטלה הוא לאפקועי לאיסורי', ומצוה דבהפרשה לחוד קיים מלות פדיון אף בלא נתינה לכהן, וכן הוא למאי

ובל זה הוא לר' יהודה דס"ל דפט"מ אסור בהנאה ואז שייך לומר דכוונת התורה צמנות פדיון פט"מ הוא על עצם ההפרשה כדי לאפקועי לאיסורי', אצל ר"ש דס"ל פט"מ מותר בהנאה יסבור דמלות התורה צפדיון הוא רק ע"י נתינה ליד כהן וכמו צפדיון הבן דכל זמן שלא בא ליד הכהן לא קיים המלוה כלל וה"ה אם הפריש מייב באחריותו לר"ש ואין כאן צ' מלות הפרשה ונתינה, וא"כ לפי"ז הוי מלוה זו מלוה שבממון ולכן צספק פט"מ אין עליו המלוה כלל כמו כל המתנות דפטרה התורה מספק וכיון דליכא

מלות פדיון לר"ש מספק ה"ה דליכא מלות עריפה מספק כיון דעריפה חליא צפדיון כדכתיב ואם לא תפדה וערפתו, והתוס' קאי לסדרת המקשן דפריך ל"ל טלה לאפרושי, והיינו דהמקשן ה"י סבר דפט"מ מותר בהנאה ולכן פריך כיון שמותר בהנאה מסתברא דודאי מלות הפדיון הוא הנתינה לכהן כי זה סברא פשוטה למה לוותה התורה לפדות כיון דאין צו איסור וקדושה כלל ע"כ עיקר המלוה הוא הנתינה לכהן והו סדרת המקשן, וע"ז כתבו התוס' דאין לומר דהוצרך הטלה לפטור מעריפה כיון שא"ל ליתן לכהן מספק דכל

פדיון הבן ומכת בכורות § • אז ישיר § קסה

טוב להם וברעתו לא רע להם, אך ביום הכותי על ידי מושחית ולא נתן המשחית לבוא אל בתי ישראל וניצולו אז נקנו לו יתברך בכורי ישראל.

כלומר, אין כל חידוש במה שלא ניוזקו בכורי ישראל מהמכה שהכה הקב"ה בשרו של מצרים, כי אין צד בעולם שייפגעו בכורי ישראל על ידי הפגיעה בשרו של מצרים, אולם היה חשש שייפגעו מהמשחית שקיבל רשות להשחית, וכשניצלו מהמשחית ביום, בשעה שמתו בכורי מצרים, נקנו לקב"ה ונתקדשו בקדושת בכור.

בתחילת המאמר הזכרנו את דברי הגר"א והחידושי הרי"ם המקשרים את בריאת העולם לקדושת הבכור, מהו המסר הטמון בדיון זה עבור כל אחד מישראל.

הגר"י קמניצקי בספרו אמת ליעקב (שמות יג,טו) מדייק מדברי הספורנו (שמות יג,טו) שאילו לא היתה התורה מצווה עלינו את מצוות פדיון הבן, אזי היו הבכורים נשארים בקדושתם, וא"כ יש להקשות מדוע אנו שומרים וחוגגים בשעת פדיון הבן אם הבכור יורד מקדושתו, וז"ל:

כתב בספורנו וז"ל: כדי שיהיו מותרים בעבודת חול עכ"ל. מבואר מדבריו דאילו לא היינו פודין אותו היה נשאר כל ימיו בקדושה. ובאמת לפי זה צריכים אנו להבין מנהגן של ישראל שעושין סעודה ביום פדיון הבן, והלא

* אולם בכלי חמדה (פרשת במדבר) הביא את דברי הספורנו והאריך לדון בגדר קדושת הבכורה, ומסיק שלבכורים שיצאו ממצרים היתה קדושת הגוף, אבל לדורות אין לבכורים קדושה כלל, ומצוות פדיון הבן אינה הפקעת קדושה אלא תשלום ממון לכהנים ללא דין פדיון, וז"ל:

אמנם לדורות סצוה הקב"ה על פדיון בכור היינו רק מצוה בעלמא אבל אין בו ענין קדושה שיהיה צריכה פדיון כלל ואין הפירוש שיהיה הפדייה מיד כהן דבלא פדייה יש לכהן זכות בו דז"א דאין לכהן בו כלום.

קסו § אז ישיר • § מאמרי ליל הסדר

לכאורה הוא יורד במדרגה, שמקודם היה כולו קודש ועכשיו הותר לעבודת חול, ושמחה זו מה היא עושה.

עוד יש לדקדק במה שנהגו לומר לאחר פדיון הבן בשעה שהכהן מקבל את דמי הפדיון לידיו ונהגו לומר שעל ידי הפדיון ייכנס התינוק לחיים טובים, תורה ויראת שמים, ונוסח זה נראה מיותר כיון שמיד אח"כ אנו מתפללים על הנפדה בלשון יה"ר כמו לאחר ברית, וז"ל האמת ליעקב:

גם יש לדקדק בנוסח התפלה שאנו אומרים כשמקבל הכהן דמי הפדיון: וייכנס זה הבן לחיים טובים, לתורה וליראת שמים, יהי רצון שכשם שנכנס לפדיון כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים וכו', דלכאורה מדוע הוצרכנו להוסיף החלק הראשון של הנוסח, ומי סני לנו הנוסח הנאמר בגמרא אצל מילה: 'כשם שנכנס לבית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים' לבד, ומדוע הוסיפו נוסח אחר.

האמת ליעקב מבאר ע"פ יסוד שנתחדש בפרשת בראשית בהבדלי ההשקפה בין האומות לישראל בענין החיבור בין הגוף והנשמה. אומות העולם מודים ומקבלים שהאדם מורכב מגוף ומנשמה, אך הם סבורים שאין קשר בין הגוף והנשמה, כי הנשמה פועלת וקיימת אך ורק בענייני הרוח והקדושה, ואין כל קשר בין הגוף לענייני קדושה, ואילו הגוף פועל בתחומנו שהוא ענייני העולם הגשמי, ואין לנשמה כל קשר ושייכות לענייני העולם הגשמי.

אולם בני ישראל רואים את הגוף והנשמה כשני חלקים ביחידה אחת שהתחברו והתמזגו ופועלים בשיתוף פעולה מלא, ושניהם קשורים בכל הדברים יחדיו, הן ענייני העולם הגשמי והן ענייני הקדושה. אנו מקדשים את העולם הגשמי, ומאפשרים לנשמה להרגיש שהעולם הגשמי קשור אף הוא אליה, וז"ל:

והנראה בביאור הדברים, על פי שהארכתי לבאר לעיל בפרשת בראשית (בד), שיטתו חילוק יסודי בין ישראל לעמים, דהעכו"ם סוברים שהגוף והנשמה הנם שני חלקים בגוף אחד אבל הם אינם מתערבים אחד עם השני, ועניני קדושה שייכים רק אל הנשמה ועניני חול שייכים רק אל הגוף, ולכן הדין הוא שעכו"ם אינם מביאים שום קרבת חוץ מקרבן עולה, כי אצלם אי אפשר לערב קדושה עם מאכלי הגוף, אבל ישראל סוברים שהגוף והנשמה נתערבו ונתמזגו להיות גוף שלישי והם מקושרים ומאוגדים זה בזה, וכל פעולה היא משותפת משניהם, ולכן בעצרת הכל מודים דביעני נמי לכם (פסחים ס"ח ב'), והיינו להראות שבמקום תורה גם הגוף התקדש ויכול לפעול פעולות רוחניות, ועיי"ש שביארנו הענין היטב.

ע"פ זה יש לבאר שפדיון הבן מאפשר לבכור, שלפני הפדיון ראוי הוא להיות כולו רוחני וקדוש, להשתתף בעולם הגשמי, הפדיון הוא סיבה לשמחה גדולה ועצומה, כי על ידי זה מתאפשר לבכור לקיים את תפקידו, לקדש ולהעלות את העולם הגשמי בו הוא נמצא. עבור זה אנו מברכים את הרך הנפדה בברכה מיוחדת ליראת שמים, כי עכשיו הוא יוצא לדרך חדשה, שמכאן ואילך הוא רשאי, וחייב, לקיים את תפקידו בעולם הזה, ולצורך כך זקוק הוא לברכה שיהיה ירא שמים, וז"ל:

ולפ"ו אנו מבינים היטב את פעולת פדיון הבן, כי קודם הפדיון באמת הולד הוא קדוש וחי לגמרי בעולם שכולו רוחניות, אבל לא בשביל זה הוריד הקדוש ברוך הוא את הנשמה לגוף האדם, אלא אדרבה, מטרת האדם בעולם הזה היא להיות חיים של חולין וגשמיות - אבל באופן קדושה ובהתעלות כוחות הנשמה על כוחות הגוף, וזה הוא מה שאנו פועלים בפדיון הבן; אנו מוציאים אותו מעולם שכולו קדושה לעולם שבו הוא צריך לעבוד ולשפר את עצמו עד שחלק הקדושה שבו יתגבר על חלק החולין והוא מתעלה ומתרום, ולכן שמחה גדולה היא לנו, שעל ידי זה הולד בא לידי תכליתו. ומכיון שעבודה קשה זו, התגברות הגוף על הנשמה, אי אפשר שתעשה בלי יראת שמים, לכן כשפודין את הולד אנו מברכין אותו בברכת יראת שמים, כדי שיזכה להצליח במשימתו.

בענין זה שמעתי מחתני, הרב מרדכי זינגר שליט"א, ביאור נאה למה שדרשו במדרש (נזכר ברש"י וברבנו בחיי ויקרא ב'ג) שהמים התחתונים באו בטענה כלפי הקב"ה על שנתרחקו מהמים העליונים שזכו להיות קרובים אל הקב"ה, והקב"ה השיבם שיזכו להיות קרבים על המזבח במצוות ניסוך המים ובמלח הקרב על הקרבנות. ועל דברים אלו יש להקשות במה ייחשב הדבר לנחמה, שבמקום קירבת אלקים תמידית כל היום וכל הלילה במשך כל ימות השנה, יקריבו מהם על המזבח שמונה ימים בשנה, ושיתנו מעט מלח היצא מהמים על הקרבנות.

וביאר חתני הנ"ל שהיא העתנות, שהמים והמלח מסמלים את תפקיד האדם בעולמו דווקא על ידי הריחוק ממקום משכן הקב"ה בשמים, שחובת האדם בעולם הזה היא להעלות את המציאות הגשמית שבארץ הגשמי אל דרגת הקדושה שבשמים מועיל. ממקום שפלותם בעולם הזה עולים המים והמלח למקום הקדוש ביותר, על גבי המזבח, וזו עבודתו ותפקידו בעולם הזה, לקדש את הגשמי ולהעלות אותו לדרגה רוחנית גבוהה. את המלח הניחו על הכבש העולה מעלה מעלה לסמל שהשאיפות של האיש הישראלי הם להעמיד את עצמו בדרך העולה בית אל, בדרך בה הוא מעלה את המציאות הגשמית ומקדש אותה כדי שתהיה בדרגה רוחנית גבוהה.

השפת אמת (פרשת שלח תרמ"ה) מבאר שזו היתה טענתם של המדגלים שבקשו להישאר במדבר מנותקים מהעולם הגשמי, מסובבים בניסים כשהם בדרגת קרבת אלקים דומים למלאכי השרת, אלא שכאן היתה טענתם הגדולה, שהקב"ה אינו חפץ שבני אדם יהיו מלאכים, ודי לו במלאכים הקיימים כבר, אלא רצונו שנחיה חיים גשמיים בעולם הזה, ושנשתדל לקדש את העולם הגשמי, וז"ל:

7. ספר אהל משה- פתיחה |ענף ג'|

אי בכורי אדם אסורים בהנאה לפני פדיה

בספורנו פר' בא (י"ג ב'): קדש לי כל בכור, שיתחייבו כלם בפדיון כשאר כל הקדש, למען יהיו מותרים בעבודת חול, שלולי הפדיון היו אסורים לעשות כל מלאכת חול, כענין לא תעבוד בבכור שורך, ופדיון נפשם הוא הערך המפורש לבן חודש בפרשת ערכין, בהיות אז זמן פדיונו כאמרו ופדיוו מבן חודש תפדה.

ובכלי חמדה (פר' במדבר דף ד:): תמה על הספורנו דמשמע מדבריו דאף לדורות אסור להנות מהבכורים בלי פדיה, וזה תמוה מאוד, וברור הדבר בבכור לדורות אין נפקא מינה בין קודם פדיה לאחר פדיה, רק דמצוה על האב או עליו לכשיגדל ליתן חמש סלעים לכהן. (ויכונתו על מה דאיתא בגמ' (בכורות ט:): והרי בכור אדם שצריך פדיה ומותר. ועוד בגמ' שם דלכ"ע לא תעבוד בבכור שורך, למעוטי אבל אתה עובד בבכור אדם.

ובספר ראשית ביכורים על הגמ' שם (דף כה ע"א לדפי הספר),

תמה על מה שמשמע דאי לא קרא, הוה אמינא דבכור
אדם אסור בהנאה, דקשה במה עדיפא קדושתו מקדושת כהן,
דוודאי מותר ליהנות ממנו מן התורה על כל פנים, עיין שם מה
שתייר. (ומובא בפנים בפרק א' בוף ס"ט), משא"כ במדבר
ביוצאי מצרים ה' גם צד קדושה בבכורים אבל אחר מעשה
העגל נפגמה הקדושה והיו צריכין פדיון לצאת לגמרי לחולין
כמו בכל פסוהמ"ק שצריכין פדיון עיש"ה (ומשמע קדורם מעשה
העגל לא ה' מהני הפדיון דהוי כמו קדשים תמימים וזה כסברת
הרמב"ן הנ"ל דלהספרנו גם אז ה' מהני הפדיון, והא דמהני הפדיון
גם להיתירם בעבודה הא פסוהמ"ק אסורין בעבודה גם לאחר פדיון,
צ"ל דשם יש עכ"פ היתר לשחטן ולאכלן וע"ע לקמן בענף י"ב בשם
הדברי דוד).

ולפי דבריו דלדורות המצוה אין לה שייכות כלל לציווי דקדש ל', אפשר דגם אין הטעם משום הריגת בכורים רק משום גזירת הכתוב וא"כ אתי שפיר דמצוות פדיון הבן לא נמנה בחינוך בפ' בא כמו בכור בהמה רק בפ' קרח, וגם דלא נזכר בסידורים בהאמירת לשם יחוד קודם הפדיון שום רמז לזה, ובפרט לדעת הב"ח באו"ח סי' תרכ"ה דהיכא דכתיב הטעם בקרא מעכב הכוונה ודו"ק (ובאמת במ"ז או"ח סי"ח ס"ק ח' כתב לכוין כן גם בפדה"ב ע"ש). אבל משמע מכמה מקומות דגם עכשיו הוא המשך מקדושת בכורי מצרים וכן בחינוך שם ציין טעם המצוה לפ' בא, וכן בחשו' חתם סופר יו"ד סו"ס רצ"ג דפדיון הבן אין רגילין לעשות ע"י שליח (ר"ל גם בזה"ז) משום דכתיב ועברתי בארץ מצרים אני ולא השליח ע"כ זריזין לעשות בעצמו ולא ע"י שליח זכר לנס אע"ג דמשום כן אין לנו לאסור לעשות ע"י שליח מ"מ אין רגילין לעשות שליח וכו' ערו"ש.

8. שפת אמת מסכת בכורות דף ט עמוד ב

בגמ' והרי שביעי' כו' דאמר מר אחרון אחרון נתפס נראה דהמקשן נמי ידע זאת אעפ"כ מקשה דמצינו דהנפדה חמור מן הפודה דפירות שביעית לעולם אסורין אף על גב דחללו ופדיונה מותר ע"י חילול והתרצן השיב לו דמ"מ לא מצינו כשפדיונה מותר לגמרי בלי פדיון יהיה הנפדה אסור [ובזה מיושב קושי' הטו"א בהקדמה ע"ש אכן רש"י לא פי' כן]:

9. ספר יד בנימין

שם בגמ', דר' יהודה לטעמי' דאמר שותפות עכו"ם חייבת בצכורה וכי אינטריך קרא למישרי צגיזה ועבודה. ופי' רגמ"ה ז"ל למישרי צגיזה ועבודה לאחר שנתן חזי דמיו לכהן, ולכאז' כיון דאיתמעט מקרא מהיכי תיתי דקודם שנתן חזי דמיו יהי' אסור וז"ע.

והנה מצואר ברש"י ותוס' לעיל ריש פרקין דף ב', ד"ה ונותן חזי דמיו, דאפי' לר' יהודה דמחייב שותפות עכו"ם בצכורה מ"מ לא חייל עלי' קדוה"ג ליקרב למזבח הואיל וחזיו לעכו"ם, וז"ל דמ"מ זריך מיעוטא

לענין גיזה ועבודה דשרי שהרי אף צכור צע"מ דלא חזיא להקרבה אסור צגיזה ועבודה.

10. ספר יד בנימין

שם בגמ', ור"ש קצר שותפות עכו"ם פטורה מן הצכורה ולענין גיזה ועבודה לא אינטריך קרא כי אינטריך קרא לפטר חמור (שמותר צהנאה). כזר תמהו האחרונים ז"ל דקשיא הלכתא אהלכתא דקי"ל כר' יהודה דפט"ח אסור צהנאה כסתם מתני' דידן וכן מצואר לקמן דף י"א, וכן פסק הרמב"ם פי"צ מהל' ביכורים הל' ד', וכן בטושו"ע יו"ד סי' שכ"א סעי' ח', ואילו לענין שותפות

עכו"ם קי"ל לעיל ג' ע"צ דפטורה מן הצכורה והאיך מצאנו ידינו ורגלינו צביהמ"ד, כן הקשה צמהרי"ט אלגזי ז"ל, וכן תמה הטו"א בהקדמה (הוצא צהגרות "מנפה איתן" וצהגרות הרד"ל על הש"ס יעו"י"ש) וכן תמה צחזו"א צכורות סי' י"ז ס"ק ג' יעו"י"ש, ועי' צס' שפ"א.

11. איזהו מקומן מסכת בכורות דף ט עמוד ב

מתני' מני ר' יהודה היא דתניא פטר חמור אסור בהנאה ור"ש מתיר:

❖ **א] גדר דין איסור הנאה לר' יהודה מפטר חמור הוא משום קדושה או סיבה אחרת:**

א. בשו"ת נודע ביהודה (קמא יו"ד סי' פ"ד) נקט שאינו משום קדושה, אלא משום פסידא דכהן שאם יהא מותר בהנאה לא יפדנו, ומשום כך לאחר פדיון הותר בהנאה, ומשום כך נמי לאחר עריפה אמרינן דלכו"ע אסור בהנאה, וכסברת הגמ' לקמן י': "הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו", ולא דמי לשאר איסורי הנאה שאסורין מחמת עצמן, משום קדושתן או משום איסור שבהן - עי' מש"כ לישב לפי"ז.

ב. האור שמח (בכורים יב. יא.) נקט תחילה דפדיון פטר חמור כיון שמפקיע בזה איסור הנאה הוי כמו פדיון הקדש, ולפיכך מהני פדיון רק באופן שאמרה תורה, דהיינו שה כל דהו או דבר אחר בשווינו ולא מועיל שיאמר הכהן לדידי שוה לי, כמו פדיון הקדש דמהני רק באופן שאמרה תורה, משא"כ גבי פדיון הבן אמרינן בקידושין ח. דאם קיבל עליו הכהן יכול לפדות בכל שהוא ויאמר הכהן לדידי שוה לי ה' סלעים. ושוב חזר והוכיח דודאי פטר חמור דין הדיוט לו ואינו כהקדש, ובלאו הכי יקשה לדעת ר' שמעון דפטר חמור מותר בהנאה, מדוע לא יכול לפדות בכל דהו ויאמר לדידי שוה לי, אלא החילוק הוא דפדיון הבן עניינו הוא רק שיתן לכהן ה' סלעים ומצי למימר לדידי שוה לי, אבל פדיון פטר חמור הוא מצוה בפני עצמה, כדחזינו לקמן יב. שאם נתן הפטר חמור עצמו לכהן צריך הכהן לפדותו, לכך לקיום מצוה זו לא שייך לומר לדידי שוה לי. וראה עוד בענין זה במשמר הלוי (סי' י' סק"י).

ג. בחי' הגר"ש שקופ (ב"ק סי' טז. ב., ד"ה אמנם מצאנו) ביאר הא דאיתא לקמן יא. דחייב הגב בתשלומין כפל על פטר חמור ולא דמי להקדש, לפי שפטר חמור הוא ממון בעלים גמור, וכל דין איסור הנאה שבו

הוא כמו סוכה וכדו' ולא כהקדש שאיסור הנאתו משום שהוא ברשות גבוה. ועל דרך זה פירש גם מרומי שדה (לקמן יא.),
וכן נקט העונג יום טוב (יו"ד סוף סי' ק"ו), וכן נקט המנחת ברוך (סי' ל"ה), וכן מתבאר מדברי הקהלות יעקב (בכורות סי' יא - יב).

ד. ברם בקובץ ביאורים עמ"ס בכורות (נדפס בקובץ שיעורים ח"ב) נקט דאיסור הנאה דפטר חמור הוא משום קדושה שבו, והוכיח מדנקטה הגמ' (לעיל ה.; ולקמן יג.) דפטר חמור הוי 'קדושת דמים', וכן מהא דמבואר לקמן יא. דפטר חמור נפדה בשווינו בכל דבר משום שלא יהא חמור מן ההקדש. וכן פירש דברי רש"י בסוגיא (ד"ה בשלך) דאיסור הנאה דפטר חמור לר' יהודה נפיק מבכור בהמה טהורה, אלא דבכור טהורה קדוש קדושת הגוף ופטר חמור קדושת דמים. [וראה עוד לקמן אות ב' על דברי רש"י אלן].

וביאר הקובץ שיעורים דהא דליכא מעילה בפטר חמור, לפי דענין המעילה הוא גזל גבוה ותשלומין, וזה לא שייך בפטר חמור דהגם שקדוש הוא ממון בעליו. ועי' שביאר אמאי לא יהא בו מעילה לאחר עריפה שכבר אינו ממון בעלים.

ה. וראה עוד במהרי"ט אלגזי (אות ח' סק"ד, ד"ה שוב ראיתי) שנקט דפטר חמור גופו קדוש בבכורה. ויותר נקט (אות י"ג סק"ד) דמשעה שנולד הוי הפטר חמור ממון כהן ואין לבעלים בו אלא טובת הנאה.

ו. והנה עיקר נידון זה אי איסור הנאה דפטר חמור הוא משום קדושה או איסור בעלמא - נראה דתלוי בפלוגתא הראשונים [לקמן אות ב'] האם עובר על הנאה מפטר חמור משום לאו דגזיה ועבודה ולוקה עלה. ויש לעיין האם בנידון זה תלוי גם הנידון אם יוצא ידי חובתו בנתינת הפטר חמור עצמו לכהן - עי' בדברינו במתני' לקמן יב. (ד"ה נתנו לכהן). וכן הנידון כשקידש אשה בפטר חמור האם מקודשת לאלתר או רק לאחר שתפדנו - עי' בדברינו בסמוך ד"ה והרי מעשר (אות א'). וראה עוד בדברינו לעיל ה: בגמ' ד"ה במאי קמיפלגי, אות ב'. ולקמן י: בגמ' ד"ה רישא וסיפא, אות ב'. ...

❖ **א] לענין הלכה במחלוקת ר' יהודה ור' שמעון:**

פסקו הרמב"ם בהלכותיו והרא"ש (סי' י"א) כר' יהודה דאסור בהנאה, משום דקי"ל בפלוגתא ר"ש ור"י הלכה כר' יהודה, ועוד דהא סתם לן תנא דמתני' כוותיה וכדאמרינן לקמן יא. ומהרי"ט אלגזי (אות ה' סק"א) הקשה אמאי לא פירשו נמי מטעם דיחיד ורבים הלכה כרבים, דהא ר"א ורבנן דמתני' לקמן יב: סברי כר' יהודה דפטר חמור אסור בהנאה - עי' בדבריו.

❖ **ד] האחרונים עמדו על סתירת פסקי ההלכות.**

דלענין איסור הנאה בפטר חמור פסקו הראשונים כר' יהודה דאסור בהנאה, והרי ללישנא בתרא לקמן בביאור מחלוקתם למאי דקי"ל לענין שותפות עכו"ם כרבנן דפטרי מבכורה, נמצא דאין צריך קרא להיתר גזיה ועבודה, ומייתר למעט פטר חמור מאיסור הנאה כדדריש ר' שמעון בברייתא לקמן. קושיא זו הקשה

הטורי אבן בהקדמתו, והניח בצ"ע. ועי' מש"כ לישב מהרי"ט אלגזי (אות ה' סק"ב, ד"ה ונראה), הגהות הרד"ל, מצפ"א, שי למורא, מרומי שדה, שפ"א, וחזו"א (בכורות יז. ג.), וע"ע הערה 153 לשטמ"ק השלם.

א. דף על הדף מסכת בכורות דף ט עמוד א

במשנה: חמורה שלא ביכרה וילדה כו'.

לגבי בכור בהמה ישנם שתי מצוות: (א) בכור בהמה טהורה ליתן לכהן - ולהקריבה לקרבן לה'. (ב) פטר חמור לפדות - וליתן לכהן שם או שויו.

וביאר הנצי"ב בהעמק דבר (שמות י"ג ג') שבא ללמד אותנו על שני ענינים: (א) מי שהוא בר הכי, יקדיש כל עתותיו ביום ובלילה, שיהי' כולו קודש לה' בתורה ובעבודה. ומי שאינו בר הכי (ב) שיש לו חומרות מרובה, לפחות פטר חמור תפדה בשה, שיהי' מהתומכי תורה, ליתן להכהן העוסק בעבודת ה' ובתורתו פרנסתו וכלכלתו. "ואם לא תפדה - וערפתו", אם אינו, משתמש בכוחו לתמוך ולההנות לאנשי המעלה, אז אינו כדאי בעלמו, אין לו זכות קיום בעולם הזה, ולמה לו חיים.

ב. דף על הדף מסכת בכורות דף ט עמוד א

במשנה: חמורה שלא ביכרה וילדה שני זכרים וכו'.

הנה בספר דרך פקודיך (מהרה"ק בעל בני יששכר) מצות עשה כג תמה על שלא ראה בגולה שמקיימים מצות פדיון פטר חמור. וכתב דיתכן שהיות שאין לנו כהן ידוע בייחוסו, ופדיון הבן שאני דאי אפשר בענין אחר, וגם לא נפקא לן ריעותא בזה. מה שאין כן בכור בהמה טהורה נוהגין כל ישראל בזמן הזה למכרו לגוי, כדי שלא יבא לידי מכשול כיון דצריך לרעות עד שיסתאב. וכן הוא הטעם בפטר חמור דאפשר יתן הפדיון לכהן שאינו כהן באמת, וישתמש בפטר חמור, ובאמת הוא אסור בהנאה כיון שלא נפדה בנתינה לכהן, ושאני תרומות ומעשרות דכיון שהפרישם מן התבואה נפטרה התבואה, מה שאין כן בפטר חמור דאינו נפטר עד שיבא הפדיון ליד כהן עכ"ל"ק.

וכתב מו"ר הגאון ר' דב בעריש הפטקה זצ"ל: הקשה לי חכם אחד ממשנה מפורשת בבכורות, שבהפרשה לבד בלי נתינה לכהן נפקע איסור הנאה מפטר חמור דתנן (ט, א) חמורה שלא ביכרה וילדה זכר ונקבה ואין ידוע אם יצא זכר תחילה והרי הוא בכור, או נקבה יצאתה תחילה ואין כאן בכור, וכן אחת שביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו זכר ונקבה, מפריש טלה אחד והטלה לעצמו. וחזינו שעל ידי ההפרשה לעצמו נפקע קדושת פטר חמור, ואין צריך ליתנו לכהן, דהמוציא מחבירו עליו הראיה. ועוד תנן התם ואם מת נהנים בו. ומפרש בגמרא (יא, ב) דקמ"ל דמעידא דאפרישה ברשותא דכהן קאי. ומשמע שבהפרשת השה לבד - בלא נתינה לכהן, נפקע קדושת הפטר חמור. והנה ממשנה זו לא קשה כלל, דאפשר לחלק בפשיטות בין ספק פטר חמור לודאי פטר חמור, דבספק פטר חמור, כיון שמדין תורה אינו חייב בנתינה לכהן, דהעמד ממון על חזקתו והמוציא מחבירו עליו הראיה, אם כן כאן התורה לא צוותה כאן לתת לכהן, ולכן בהפרשה לבד נפקע קדושת ואיסור פטר חמור.

אבל באמת בדיון זה אם בפטר חמור ודאי נפקע קדושת ואיסור פטר חמור על ידי הפרשה לבד, או דווקא

על ידי נתינה לכהן, נחלקו רבי אליעזר ורבנן במשנה שם (י"ב ב') דתנן המפריש פדיון פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר חייב באחריותם כחמש סלעים של בן, וחכמים אומרים אין חייב באחריותם כפדיון מעשר שני. וכן נחלקו במפריש שם לפדיון פטר חמור ועדיין לא נתנו לכהן ומת הפטר חמור, רבי אליעזר אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה, וחכמים אומרים אין צריך להיקבר וטלה לכהן.

ומבואר שם ברש"י ובשאר ראשונים ובשיטה מקובצת (אות ב - ג) שרבי אליעזר וחכמים נחלקו האם די בהפרשה לבד, או עד שלא נתן לכהן לא נפקע הפטר חמור. רבי אליעזר סבר שלא חל הפדיון בשעת הפרשה, ורק כשהגיע השה ליד כהן נפקע הפטר חמור, ולכן במת השה לאחר הפרשה, עדיין חייב המפריש באחריותו, וכן אם מת הפטר חמור לאחר הפרשה, כיון שהשה עדיין לא הגיע ליד הכהן לא נפקע קדושת ואיסור הפטר חמור, ולכן החמור יקבר ומותר בהנאתו של טלה, דעדיין הוא ממון המפריש, דלא זכה בו שבת הכהונה על ידי הפרשה בלא נתינה.

וחכמים סוברים דמיד בשעת הפרשה - חל הפדיון ונפקע קדושת ואיסור פטר חמור אף שעדיין לא הגיע ליד כהן, ולכן במת הפדיון אחר הפרשה, כבר זכה בו שבת הכהונה, ואין המפריש חייב באחריותו, וכן במת הפטר חמור לאחר הפרשה אין צריך קבורה, וטלה לכהן.

ולפי זה תמוהים לכאורה דברי הדרך פקודיך הנ"ל שכתב דאין נפקע איסור פטר חמור עד שיבא הפדיון

פטר חמור ליד כהן. והרי קיימא לן כחכמים דמשעת הפרשה חל הפדיון ונפקע איסור פטר חמור כמבואר ברמב"ם (בכורים פרק י"ב ה') ובטור ושולחן ערוך (יו"ד סי' שכא, ו). וראיתי שכבר הקשה כן בספר מנחת

סולת (להרה"ג דוד צבי זעהמאן הי"ד נדפס בספר ההשלמה על מנחת חינוך דף צז מנחת חינוך דפוס שולזינגר נ. י א). וכדי שלא להשוות צדיק וגדול בישראל כטועה בדבר משנה נבוא ליישב...

ג. דף על הדף מסכת בכורות דף ט עמוד ב

בגמ': חציצה מיהא איכא. ופירש"י דהא קודם שיצא כולו, יצא אחיו, וחצץ בינו לבין הרחם. והקשה בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' שצ"א, עיין שם בנדון שהוציאו העובר ע"י מלקחיים אם זה פוטר מן הבכורה) ...

ד. דף על הדף מסכת בכורות דף ט עמוד ב

וכן יעוי' ב"ערוך השולחן" ביור"ד ה' פדה"ב (סימן שה אות לד - לו) שכ' וז"ל, וכ' הטור, בתשובות הגאונים הכי איתא, תקון גאונים לסדורי מנהגא דפדיונא, וברכתא דיליה הכי, דמייתי אבוה קמי כהנא ומודיע לו ד"בכור פטר רחם הוא", ולישייליה כהנא "מאי בעית טפי, בבנך בכורך או חמש סלעים דמחייבת למיפקי בהו", וליהדר ליה לכהן "ברי בוכרי בעינא טפי, והילך ה' סלעים בפורקניה" וכו', והביאה רבינו הרמ"א, ונדפסה בסידורים, וכן המנהג.

ורבים התפלאו על נוסח זה, וכי היכן מצינו שהבירה ביד האב "ליתן לכהן הבן" וכו'. וכן תמוה מה שייד לשון פדיון בבכור אדם. ולכן נלע"ד, דאין הכוונה "במאי בעית טפי ברך בוכרך" ליתנו לכהן, אלא הכי פירושו, דהנה במצרים נתקדשו בכורי אדם ובכורי בהמה, והנה בכורי בהמה נתקדשו "לקרבן", אבל במה נתקדשו ה"בכורי אדם", ומהו דכ' במדבר (ג, יג) 'הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם עד בהמה לי יהיו וגו'. [ועד"ז יעוי' בפ' בהעלותך (ח, טז - יח) ע"ש]. והנה במדבר היתה "קדושתם" לעבודת המשכן, ונלקחו הלויים תחתם כדכ' שם 'קח את הלויים תחת כל בכור וגו', אבל מהי קדושתם לדורות. ואין לומר דבאמת אינם קדושים לדורות, דא"כ למה צריכים פדיון, ועוד דהא גם "בהמת הלויים" נתקדשו וכו', ויל"ע, עכ"ל יעו"ש.

אולם אח"כ כתב ליישב וז"ל, והאמת כן הוא, שהם קדושים לה' ככל הקדשים שאסור להם לעשות דבר חולין ואכילתם וכל מעשיהם בקדושה. וזהו דכ' בס"פ בא' והעברת כל פטר שגר בהמה' וגו', דפשטא דקרא דוהעברת וגו' קאי "אבכורי אדם" וכו', ולדעתי הכי פירושו, שיהיו מופרשים לה', וידוע דדבר זה א"א לעמוד בו, ולזאת נתנה תורה "תקנה בפדיון" דעי"ז יוצאים מקדושתם. וזהו מאמר הכהן ב"מאי בעית טפי", אי בבנך בכורך יהיה כולו קודש לה' כהכוונה הראשונה ביצ"מ, או ה' סלעים "למפרקיה", ומודיעו הכהן מהו ענין "הפדיון" להבינו למה הצריכה התורה "לפדותו", וזהו כאומר אם נשאל לכל אב במה חפצך, אם שבנך יהיה קודש ולא יוכל לעשות דבר חול, או לפדותו בה' סלעים ויהיה ביכולתו להתנהג בעולמו ככל בני אדם. ובודאי לא ימצא שום אב שלא יחפוץ לפדותו, עכ"ל הגר"מ עפשטיין זצ"ל בערה"ש, יעו"ש.

וא"כ מבואר דס"ל כוונתה דהספורנו דעד שנפדה אכן אסור להשתמש בבכור בעבודת "הדיוט וחול", ורק ע"י הפדיון מותרים בזה. אך יל"ע מהגמ' הכא דמשמע דאף לפני כן מותרים בזה ולית ביה "איסור השתמשות" כלל ויל"ע.

ובעצם חידושם נראה, דאיכא בזה נפק"מ לדינא, בבכור שנולד לאחד שאינו שומר תו"מ רח"ל וגם איהו הולך בעקבות אביו לרעה ל"ע, דבנוסף שלא פדה האב לבנו, אף לא פדה "את עצמו" כדבעי [וכפ"ק דקידושין (כט א) ע"ש], ואף ב"ד וא' מישראל לא פדוהו, דהא בפה"ב ליכא חיוב על "בית דין" וכל ישראל לפדות לבכורים "שלא נפדו" ע"י אביהם [או ע"י עצמם], ודלא כמצ"ע דמילה דהיכא דלא מלו האב מצווים ב"ד למולו, וכפ"ק דקידושין שם. [וע"ש ב"שטיה לא נודע למי" וב"עצמות יוסף" שכ' דהא ליכא "מקור בתורה" לחיוב ב"ד ע"ז, ועוד, דבמילה ליכא "חיסרון כיס" ולכן חייבים ב"ד, ומשא"כ בפה"ב דאיכא חסרון כיס לתת לכהן ה' סלעים אין חייבים, עכ"ד העצמ"י ע"ש. אך יל"ע מה בכך שיש חסרון כיס, ואטו ליכא מצות שחייבים לקיים אפי' שיש בו חס"כ, וא"כ צ"ע בזה].

וא"כ נראה דבכה"ג יהיה איסור דאורייתא להשתמש בו, וכגון לשלוח עמו "חבילה" ממקום למקום וכל כיוצ"ב, ודומיא דאשכחן גבי "כהן", בירושלמי בברכות (פ"ח ה"ה) "שהשתמש בכהן מעל" ע"ש. וכ"ה במרדכי בגיטין (בהגהות אות תסא) ע"ש. והכי קי"ל ברמ"א בה' נשי"כ (סו"ס קכח) שכ' דאסור להשתמש בכהן אפי' בזה"ז, דהוי כמועל בהקדש, עכ"ד ע"ש. וכן יעוי' במנ"ח (מצוה קסט אות ב - ד) בזה. וא"כ נראה דה"ה לגבי "בכור" שלא נפדה ע"י כהן, שאסור "להשתמש" בו והוי "מעילה", לפי"ד הספורנו והערה"ש, ודו"ק. והוא חידוש לדינא, ויל"ע בזה. (נופת צופים להגאון ר' יהודה קוק שליט"א)